

Theologie a „událostnost“

Důvody, proč se theologie (a žádný pořádný theolog) nemůže (a zejména ne snadno) vzdát tradičních dogmatických formulací, ale také – a dokonce především – mnoha nejzávažnějších biblických formulací (a de facto ani celku kanonizovaných textů Nového, ale i Starého Zákona), mohou být v rámci theologie udávány nejrůznějšími tradičními způsoby, ale z filosofické perspektivy je v tomto lpění na právě těchto textech a formulacích jistá „rozumnost“, obhajitelná i čistě filosoficky. Filosofie ovšem není od toho, aby „zakládala“ theologii (tj. aby pro theologii byla jakýmsi předstupněm, před-pokladem), jak si to mysleli největší duchové ve středověku. Lze dokonce říci, že právě tento předpoklad se stal největší překážkou ustavičné sebekritičnosti a stálého sebeopravování theologie (theologií), protože chyba byla právě ve filosofických předpokladech, které nedovolovaly theologům náležitě reflektovat (tj. novým a novým reflexím podrobovat) své vlastní, specificky theologické myšlení, tj. oddalovalo onu dějinně potřebnou a nezbytnou „velkou opravu“ těch myšlenkových prostředků, jež byly vynálezem řeckým a jež se pro theologickou (v křesťanském smyslu theologickou) práci příliš nehodily, přinejmenším v některých ohledech). Řecká filosofie (přinejmenším od doby Eleatů, ale v některých momentech už od samého počátku) se zhlédla v geometrii a matematice, a to znamenalo vyloučení času, dějovosti, událostnosti a vposledu dějin. Pro pravé theologické myšlení v křesťanském smyslu to bylo dost neštěstí (i když v jiných ohledech, tj. ve věci pojmovosti a pojmové přesnosti to bylo nepochybně „požehnutí“). Proti těm největším nebezpečím se proto theologie musela v obraně držet dějinnosti a tedy zásadní důležitosti času. Jistě v tom někteří theologové také hrubě chybovali, i ti nejlepší a největší se dopouštěli podivných a neobhajitelných kompromisů, ale událostnost příchodu mesiáše, aplikovaná na Ježíše z Nazaréta, navíc podtržená jeho vnějším neúspěchem až krachem (jednou z nejhroznějších forem popravu), a pak vznikem společenství, obracejícího se ve „víře“ ustavičně novým způsobem do budoucnosti, se stalo posléze nemyslitelným tento myšlenkový „posun“, jakousi „evropsko-křesťanskou“ dějinnou METANOIA, zastavit a definitivně stabilizovat. Událostnost se pak pro theologii nikdy nemohla definitivním způsobem stát jen dogmatickým tématem, ale musela se (a nadále i v budoucnosti se musí) stát základním charakterem jejího myšlenkového života. Jinak řečeno, sama theologie se musí vždy znovu vydávat na cestu, a to nikoli s mapou v ruce, ale vskutku „poutnický“, možná dokonce způsobem dávných židovských „nomádů“, ovšem transponovaným do úrovně soustavného a metodického myšlení.

(Písek, 080911-1.)